

→ ZA
→ ETICKOU
→ VÝROBU

→ Příklady dobré praxe z kampaňování
a společensky odpovědného veřejného nakupování

ZA ETICKOU VÝROBU

Příklady dobré praxe z kampaňování
a společensky odpovědné veřejné nakupování

© NaZemi, 2016

ISBN 978-80-88150-03-9

OBSAH

Úvod	5
Co se daří u nás	7
Co se daří v zahraničí.....	11
Společensky odpovědné nakupování	14
Zakázky na občerstvení	15
Vzorové zadání veřejné zakázky na dodávky fairtradové kávy	17
Zakázky na oděvy.....	18
Vzorové zadání veřejné zakázky na dodávku propagačních triček.....	20

ÚVOD

Žijeme v globalizovaném světě. Lidi ve světě jsou více a více vzájemně propojeni. Přináší nám to nejen četné výhody, ale i zvýšenou zodpovědnost. Jako spotřebitelé můžeme uvědomělými volbami přispívat k vytváření spravedlivějšího a solidárnějšího světa.

Orientace na zisk a možnosti globalizovaného trhu umožňují, že nadnárodní firmy přesunují svoji produkci do zemí s nejnižšími náklady, kde dochází vinou slabých nebo zkorumpovaných vlád k přivírání očí nad porušováním lidských práv a devastací životního prostředí. Lidé v chudých producentkách zemích často pracují za velmi nízké mzdy, čelí nebezpečným pracovním podmínkám, potlačování odborů. Jen obtížně bojují proti dopadům klimatických změn, jsou nuceni zneužívat dětskou a otrockou práci.

V této online publikaci najdete pár užitečných tipů k etickému nakupování a pár příkladů dobré praxe z českého i zahraničního prostředí. Příklady dobré praxe ukazují, jak lze odpovědným nakupováním i osvětovou činností přispívat ke zlepšování pracovních podmínek v zemích globálního Jihu a přispívat tak i k naplňování Cílů udržitelného rozvoje.

Nebojte se převzít osobní odpovědnost za vytváření spravedlivějšího světa a jít příkladem. Inspirujte se a tvořte vlastní příklady dobré praxe!

CO SE DAŘÍ U NÁS

V České republice jsou první vlaštovky spojené s osvětou a odpovědnou spotřebou produktů ze zemí globálního Jihu především díky kampani Fairtradová města. Tato mezinárodní iniciativa má za cíl zvyšování povědomí o fair trade a podporu prodeje fairtradových výrobků v daném místě. Kampaň je vstupní platformou pro práci s globálními sociálními tématy. Většina příkladů dobré praxe je z oblasti zvyšování povědomí, pár jich ale najdeme i v oblasti vypisování veřejných zakázek.

Zapojte studenty a studentky ve svém městě. Mají dobré nápady, chuť měnit svět a energii pořádají zajímavé osvětové a informační akce. Nemusejí se zapojovat pouze do organizace happeningů nebo pořádání ochutnávkových a informačních stánků. Mohou se podílet na systematickém zvyšování povědomí v místě nebo si vymyslet jiný inspirativní způsob.

HLUČÍN: FAIRTRADOVÁ KAVÁRNA

Středoškolští studenti a studentky v severomoravském městě Hlučín si založili vlastní fairtradovou kavárnu v nevyužívaných prostorech města, kde kromě fairtradového občerstvení také pravidelně pořádali výstavy, besedy a vzdělávací dílny.

VOLYNĚ: FAIRTRADOVÉ MUFFINY

V květnu 2012 připravili studenti SŠ a JŠ Volyně Férovou snídani pro veřejnost. Obcházeli rodiny, informovali o principech fair trade a prodávali vouchery na snídani. Kromě fairtradové kávy a čaje byl na výběr vanilkový muffin s fairtradovou čokoládou nebo fairtradový kakaový muffin, které studenti sami napekli. Akci předcházela také propagace v městském a školním rozhlasu. Celkem se jí zúčastnilo 250 lidí, což je pro Volyni s 3 000 obyvateli velký úspěch.

Hlučín

Zapojte politiky a úředníky. Témata jsou blízká koordinátorům projektu Zdravá města nebo úředníkům z odboru životního prostředí. Často se dá na radnici najít i uvědomělý politik. Zapojit lidi z radnice dokážou i žáci základní školy.

VSETÍN: KONFERENCE POŘÁDANÁ ŽÁKY

Žáci vsetínského ZŠ Rokytnice uspořádali v roce 2011 na radnici konferenci o fair trade, což jim přineslo cenné praktické zkušenosti s reálným dopadem: „Když žáci při přípravě konference zjistili, že skutečně budou vystupovat před paní starostkou, členy městské rady a vedoucími odborů města, začali pracovat na zcela jiné úrovni,“ říká učitel Bohuslav Sedláček. Město se následně začalo zajímat o oficiální podporu fair trade a v září 2011 se stalo společně s Litoměřicemi prvním fairtradovým městem v České republice. Od té doby podporu fair trade táhne úspěšná spolupráce města se dvěma základními školami a ekocentrem. Společně se zapojují do organizace Vsetínského týdne pro fair trade, v rámci kterého pořádají propagační akce, ankety mezi veřejností, besedy, Férovou snídani a různé soutěže.

Zapojením do kampaně města posilují své dobré jméno, naplňují celosvětově uznávané veřejné cíle podpory udržitelného rozvoje a jsou vzorem pro další instituce a jednotlivé spotřebitele. Kampaň účinně propojuje jednotlivé místní aktéry – občany, podnikatele, lidi z příspěvkových a nevládních organizací a zaměstnance radnice.

KROMĚŘÍŽ: FAIRTRADOVÝ DEN

V dubnu 2015 proběhla v Kroměříži série osvětových akcí v rámci Fairtradového dne Země. V místních restauracích dostávali zákazníci k fairtradovému nápoji fairtradový cupcake zdarma. Upekli ho studenti místní hotelové školy. Suroviny pro pečení proplatilo škole vedení města. Součástí akce byl i naučný program pro školáky a koncert na náměstí.

Kroměříž

LITOMĚŘICE: MÓDNÍ PŘEHLÍDKA

Město Litoměřice uspořádalo na svém náměstí módní přehlídku fairtradových oděvů. Oblečení po červeném koberci před Knihovnou K. H. Máchy předváděly tanečnice z litoměřické taneční a pohybové školy DMC Revolution. Akci zahájil starosta města a modely od Ona Fair zhlédly stovky místních občanů. Na podzim 2012 byla módní přehlídkou fairtradového oblečení zakončena také první Národní fairtradová konference konaná na litoměřickém hradě.

LITOMĚŘICE: GRANTY

Místní samospráva v Litoměřicích podporuje fair trade nejen pořádáním vlastních osvětových a informačních akcí či spotřebou fairtradových produktů, ale také vyplácením grantů na finanční podporu osvětových akcí k tématu fair trade. Na rok 2015 město připravilo finanční prostředky ve výši 40 000 Kč na projekty podporující fair trade. Na realizaci akcí a aktivit může žadatel získat až 100 % uznatelných nákladů projektu, maximálně však 4 000 Kč. Cílem je podpora organizací i jednotlivců při organizování akcí na podporu férového jednání, odpovědného myšlení a spravedlivého obchodu. V roce 2014 bylo podpořeno celkem sedm projektů.

LITOMĚŘICE: SOUTĚŽ

V Litoměřicích uspořádali soutěž Kde hledat fair trade. Soutěžní karty mohli lidé během celého léta 2015 získat v informačním centru na Mírovém náměstí nebo na webu Zdravého města Litoměřice. V nich našli seznam prodejen, kaváren a restaurací, kde lze zakoupit fairtradový produkt. U každého prodejce si pak mohl soutěžící potvrdit nákup do soutěžní karty a ti, kteří získali nejvyšší počet bodů (nakoupili v největším počtu provozoven), získali zajímavé ceny od místních pěstitelů. Zároveň všichni soutěžící s minimálně šesti body obdrželi cenu.

Třebíč

TŘEBÍČ: VEŘEJNÁ ZAKÁZKA NA FAIRTRADOVÉ OBČERSTVENÍ

Fairtradové nápoje poptávalo z veřejných prostředků již několik orgánů státní správy, především různá ministerstva. K jejich úsilí se v roce 2014 přidalo jako první samosprávný orgán v České republice město Třebíč, které patří mezi Fairtradová města. Objem zakázky na dodávku fairtradového občerstvení činil 44 500 Kč. Samotnému vypsání veřejné zakázky v Třebíči předcházela analýza nákupů, vytipování možných problematických produktových skupin (výrobky pocházející ze zemí globálního Jihu) a následné vybrání těch produktových skupin, u kterých již nyní existují důvěryhodné certifikace.

// Na našem úřadě jsme vypsali veřejnou zakázku na nákup fairtradového občerstvení – kávy, čaje, cukru a čokoládových sušenek. Cena vítězné nabídky nás mile překvapila. //

Marie Černá, místostarostka města Třebíče

TŘEBÍČ: VEŘEJNÁ ZAKÁZKA NA ETICKÁ TRIČKA

Město Třebíč následně v únoru 2016 vypsalo druhou veřejnou zakázku, tentokrát na nákup etických triček s logem města. Poptávaných 200 kusů triček muselo být vyrobeno členskou organizací World Fair Trade Organization nebo Fair Wear Foundation.

CO SE DAŘÍ V ZAHRANIČÍ

V zahraničí lze najít desítky příkladů odpovědných nákupů ze strany měst. Velmi často se jedná o využívání fairtradových kritérií ve vypsání veřejných zakázek, občas také o nákup etických oděvů, většinou pracovního oblečení pro zaměstnance a zaměstnankyně příspěvkových organizací.

Společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek využívá jako nástroj své výdajové politiky už celá řádka měst a veřejných institucí po celé Evropě. Následující uvedené příklady dobré praxe nám ilustrují pouze výřez rozmanitých příkladů, kdy zadavatelé ve svých nákupech sledovali environmentální nebo sociální kritéria, aby naplňovali své veřejné politické cíle.

BARCELONA, ŠPANĚLSKO: FAIRTRADOVÁ KÁVA V NÁPOJOVÝCH AUTOMATECH

University of Barcelona vyhlásila na smluvní období 1999–2000 veřejnou zakázku na instalaci nápojových automatů. Podmínkou byla nabídka fairtradové kávy a jasné označení na automatu, že jde o kávu fair trade. Ve spolupráci s nevládní organizací SETEM univerzita pořádala k fair trade také informativní kampaně, výstavu a konferenci. Fairtradovou kávu nabízeli ve více než 250 automatech ve vládních budovách Katalánska, univerzity a městského úřadu v Barceloně. Na University of Barcelona se ročně prodalo přibližně 6 500 kilogramů fairtradové kávy prostřednictvím 50 vendingových automatů, které provozovaly tři dealerské společnosti. To zajišťovalo obživu přibližně 15–20 rodinám producentů z mexického Chiapasu a Tanzánie.

MALMÖ, ŠVÉDSKO: KVĚTINY A ROSTLINY

Malmö získalo statut Fairtradové město v roce 2006 jako první švédské město. Malmö od roku 2007 aktivně pracuje na strategiích využívání společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek. Fair trade má ve své působnosti jeden z městských radních a od února 2008 zaměstnávají také na plný úvazek koordinátora, který zavádí cíle, které stanovil fairtradový řídicí výbor. S odpovědnými nákupy mají široké zkušenosti, vypisovali veřejné zakázky na kávu, banány nebo textil. Na smluvní období od roku 2008 do roku 2012 zde byla vyhlášena veřejná zakázka týkající se řezaných květin, rostlin v květináčích a aranžérských potřeb ve výši 145 000 €. Mezi léty 2011 a 2012 bylo 54 % nakoupených čajů a kávy fairtradových, sociální kritéria přidávali i do nákupů ryb, masa nebo ovoce. Město v roce 2010 provedlo první analýzu rizik svých nákupů a identifikovalo tři oblasti ohrožených produktových skupin. V roce 2011 město uzavřelo smlouvu

s dalšími 44 švédskými obcemi na financování nezávislých inspekci u svých dodavatelů.¹

ŘÍM, ITÁLIE: PRODUKTY DO ŠKOLNÍCH JÍDELEN

Řím se stal v roce 2005 prvním italským Fairtradovým městem díky svým dlouhodobým snahám o implementaci fairtradových produktů do školních kantýn, nápojových automatů a také díky informačním a osvětovým aktivitám na tomto poli. Veřejná zakázka na smluvní období od září 2004 do června 2007 se zaměřovala na služby ve školních jídelnách. Výsledkem bylo, že více než 140 000 studentů dostalo fairtradový banán, kterých se zde ročně pořídí 200 tun.²

PAŘÍŽ, FRANCIE: UNIFORMY Z FAIRTRADOVÉ BAVLNY

Paříž je jedním z francouzských Fairtradových měst, od roku 2005 vyvíjí svou Agendu 21. Závazek k podpoře fair trade podepsalo město v roce 2001, účastní se různých kampaní fairtradové organizace Max Havelaar France. V roce 2009 vypsal město zakázku na nákup triček z certifikované bavlny ve výši 119 600 až 478 400 € za rok s délkou trvání jeden rok a možností obnovení smlouvy maximálně třikrát. Ve svém úsilí město dále pokračuje, v roce 2016 nosí již třetina všech uniformovaných zaměstnanců a zaměstnankyň uniformy z fairtradové bavlny.³

1 http://www.landmark-project.eu/fileadmin/files/en/latest-achievements/LANDMARK-good_practices_FINAL.pdf

2 http://www.buyfair.org/fileadmin/template/projects/buyfair/files/B.2_BuyFair_Italy.pdf.pdf

3 <http://www.fairtrade.org.uk/en/get-involved/in-your-community/towns/public-procurement/fair-cotton-procurement-awards>

Dortmund

LONDÝN, SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

London School of Economics (LSE) vybavuje většinu svých zaměstnanců a zaměstnankyň pracovním oblečením s bavlnou certifikovanou Fairtrade a zasazuje se také v dalších oblastech za společensky odpovědné veřejné nakupování. Škola chce sloužit jako vzor pro další vysoké školy a v roce 2014 získala za své nasazení evropskou Fair Cotton Award.

DORTMUND, NĚMECKO: ETICKÉ PRACOVNÍ OBLEČENÍ

V německém městě Dortmund si vychvalují centrální systém nákupů, při zadávání veřejných zakázek se snaží u každé zakázky zvažovat možnosti sociálních a environmentálních kritérií. V roce 2016 se již mohou pochlubit několikaletou zkušeností s nakupováním etického pracovního oblečení pro přibližně 1 000 zaměstnanců a zaměstnankyň příspěvkových organizací (hasiči, zaměstnanci ZOO). Objemy nákupů se pohybují v rozmezí 100 000–120 000 €. Pracovní oblečení je vyrobeno členy Fair Wear Foundation.

WELS, RAKOUSKO: FÉROVÉ KAMENY PRO NÁMĚSTÍ A PRACOVNÍ OBLEČENÍ

Přestavba pěší zóny v letech 2014 a 2015 stála město celkem 2,5 milionu €. Na stavbu bylo využito více než 1 000 tun jakostní žuly. Mezi požadavky na žulu byly ve veřejné zakázce kromě vysoké kvality i fairtradová kritéria (naplnění souladu se sociálními standardy úmluv Mezinárodní organizace práce). Město také nakoupilo pro zaměstnance a zaměstnankyň místní zoologické zahrady pracovní oblečení od členů Fair Wear Foundation.

Traun

Wels

ZWETTL, RAKOUSKO: FAIRTRADOVÉ TAŠKY

Rakouská obec Zwettl nakoupila veřejnou zakázkou 50 000 ks tašek z bavlny s certifikací Fairtrade v rámci akce Plátěné tašky místo igelitových.

TRAUN, RAKOUSKO: PRACOVNÍ OBLEČENÍ

Hasiči z rakouského města Traun (23 000 obyvatel) nosí etická trička. Město je pro ně i pro zaměstnance a zaměstnankyně městských mateřských školek cíleně nakoupilo společensky odpovědně od členů Fair Wear Foundation. Použitá bavlna je certifikovaná Fairtrade. Celkem město obléká certifikovanou bavlnou již tři čtvrtiny zaměstnanců a zaměstnankyň města.

SPOLEČENSKY ODPOVĚDNÉ NAKUPOVÁNÍ

Uvědomělé spotřebitelství je jednou z možností, jak aktivně ovlivňovat naši společnou globálně spravedlivější budoucnost. Ideální je podporovat místní producenty. Ne vše ale pochází z našeho klimatického pásma. Využíváme spoustu plodin a zboží ze zemí Afriky, Asie nebo Latinské Ameriky. Bohužel s sebou nesou výrazné riziko výroby za nedůstojných podmínek a za přispění otrocké či dětské práce. Pokud si uděláte nákupní analýzu, zjistíte, že takových problematických produktů je spousta. Z chudých zemí globálního Jihu pocházejí třeba naše koberce, nábytek, boty, trička, květináče, sportovní vybavení, počítače, telefony, banány, čaj či káva.

Když budete v analýze pokračovat, můžete se pokusit ověřit, zda u těchto produktových řad existují důvěryhodné certifikační systémy a iniciativy. Pro odpovědné nakupování produktů ze zemí globálního Jihu je právě ověřování existence nezávislých a důvěryhodných certifikačních systémů a iniciativ zcela klíčové.

Vymezení problematických produktových řad je důležité, abychom u nich mohli hledat možnosti etické výroby, a tedy následně odpovědného nákupu. Existují už první vlašťovky etických telefonů (Fairphone), žuly (Fair Stone Standard nebo Xertifix), dřeva (FSC) i koberců (RugMark). V rámci odpovědné spotřeby je lze jen doporučit.

Mezi problematické produktové řady patří i textilní výrobky (propagační trička, plátěné tašky z bavlny) a občerstvení (káva, pomerančové džusy apod.). Ty mají oproti předchozím produktům výhodu, že nabídka dodavatelů je širší a zároveň u nich existuje i více než jen jedna důvěryhodná certifikace nebo iniciativa.

Toto je důležité především u vypisování veřejných zakázek, kde jednou z priorit (nejen definovanou zákonem) je podpora nediskriminace a volného trhu. Pokud vypíšete veřejnou zakázku na etický telefon a nadefinujete si sociální kritéria, která může splnit pouze Fairphone, může vám ve výsledku zakázku napadnout Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. U textilních výrobků a občerstvení se vám to nestane, a pokud správně nastavíte zadání zakázky, je váš požadavek zcela legální a v souladu se základními principy veřejného zadávání. Tímto tématem se budeme dále zabývat v kapitole Společensky odpovědné veřejné zakázky.

Podívejme se na tyto dvě produktové řady více zblízka, včetně uznávaných certifikací a iniciativ, které jejich etickou výrobu zaručují. Vždy najdete i příklady, jak zakázku vypsat.

ZAKÁZKY NA OBČERSTVENÍ

V domácnostech, na úřadech a v kancelářích využíváme ze zemědělských komodit pocházejících z tropických oblastí nejčastěji čaje, kávu, pomerančové džusy a někdy i malé čokoládky, třtinový cukr, květiny či rýži. V rámci odpovědné spotřeby u těchto produktů požadujeme následující:

- * výkupní cenu odpovídající nákladům udržitelné produkce a důstojného života,
- * možnost využití předfinancování,
- * dlouhodobé obchodní vztahy,
- * zákaz nucené práce a dětské práce,
- * dodržování úmluv Mezinárodní organizace práce (ILO),
- * kontrolované využívání pesticidů a dalších agrochemikálií.

Uvedené požadavky v současnosti naplňuje systém fair trade. Fair trade je obchod. Lidem ze zemí Afriky, Asie a Latinské Ameriky dává možnost užít se vlastní práci za důstojných podmínek. Zemědělci dostávají za svou kávu nebo kakao spravedlivě zapláceno, pěstují s ohledem na životní prostředí a jejich děti mohou chodit do školy. Fair trade nabízí férové obchodní podmínky, dodržování lidských a pracovních práv i šetrnost k životnímu prostředí.

Jako spotřebitelé máme dvě možnosti, jak poznat fairtradový produkt. Nejsnáze ho poznáme podle certifikační známky FAIRTRADE® přímo na obalu produktu. U takového zboží je celý dodavatelský řetězec kontrolovaný systémem nezávislé certifikace Fairtrade. Existuje však i zboží bez certifikační známky, které pochází od členů Světové fairtradové organizace (WFTO). Tato organizace sdružuje pěstitele a obchodníky, kteří se věnují stoprocentně jen férovému obchodu.

Tyto dva uvedené systémy je třeba odlišit:

- * Systém certifikace FAIRTRADE® (www.fairtrade.net) – certifikační známka FAIRTRADE® může být použita na obalu výrobku v případě, že pěstitel, dovozce i zpracovatel pravidelně procházejí nezávislým auditem ověřujícím shodu se standardy Fairtrade International.
- * Systém tradičních fairtradových organizací (www.wfto.com) – je založený na členství obchodníků a pěstitelů v organizaci World Fair Trade Organization (WFTO), všichni členové se zavazují splňovat základní principy fair trade, systém je založený na důvěře, ačkoli i zde probíhají náhodné audity. Členy WFTO jsou například GEPA, EZA, El Puente, Libero Mondo nebo Traidcraft, další lze dohledat přes webovou stránku www.wfto.com/find-supplier.

Certifikace Fairtrade nabízí pěstitelům především dvě výhody: garantovanou minimální výkupní cenu a sociální příplatek. Garantovaná minimální výkupní cena

(Fairtrade Minimum Price) je stanovena pro každý produkt, například u prané kávy Arabika je tato úroveň od dubna 2011 ve výši 1,40 dolaru za libru (tj. 0,454 kg). Pěstitelé tak mají zaručeno, že za své produkty nedostanou méně, než činí jejich náklady na pěstování a důstojný život. Pokud je cena na světovém trhu vyšší, dostává pěstitel tuto tržní cenu.

Pěstitelskému družstvu navíc odběratel vyplácí sociální příplatek (Fairtrade Premium), který se ukládá do komunitního fondu. Nedostávají ho samotní pěstitelé, ale celé jejich družstvo. Pěstitelé jako členové družstva pak sami demokraticky rozhodují o tom, jak použijí tyto finanční prostředky. Většinou se jedná o podporu vzdělávání, sociální projekty, nákup zařízení pro zpracování produkce, výstavbu silnic nebo studny, zajištění lékařské péče či poskytnutí studijních stipendií pro děti.

VZOROVÉ ZADÁNÍ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY NA DODÁVKY FAIRTRADOVÉ KÁVY

PŘEDMĚT VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

Nákup fairtradové kávy

DEFINICE POŽADAVKŮ V TECHNICKÉ SPECIFIKACI

V souladu s úsilím statutárního města Brna podporovat principy společenské odpovědnosti a udržitelného rozvoje požaduje zadavatel, aby pro tuto veřejnou zakázku byly všechny nabízené produkty vyrobeny v souladu s parametry usnesení Evropského parlamentu o spravedlivém obchodu a rozvoji (2005/2245(INI)), a naplňovaly tak především tyto základní principy spravedlivého obchodování:

- * výkupní cena odpovídající nákladům udržitelné produkce a důstojného životí,
- * možnost využití předfinancování,
- * dlouhodobé obchodní vztahy,
- * zákaz nucené práce a dětské práce,
- * dodržování úmluv Mezinárodní organizace práce (ILO),
- * kontrolované využívání pesticidů a dalších agrochemikálií.

ZPŮSOB OVĚŘENÍ

Nejjednodušší formou, jak ověřit splnění fairtradových požadavků, je přezkoumání, zda nabízené výrobky nesou na svém obalu ochrannou modro-zelenou známku Fairtrade nebo jsou dováženy a distribuovány členskou organizací WFTO (World Fair Trade Organization). Členství ve WFTO se dá ověřit vyhledáním názvu organizace, která uvádí produkt na trh, na jejich webu v části Find Members: www.wfto.com/find-supplier. Mezi členy WFTO patří např. GEPA, EZA, El Puente, LiberoMondo nebo TraidCraft. Dodavatelé mohou prokázat shodu s požadavky také jiným vhodným způsobem.

ZÁKLADNÍ HODNOTICÍ KRITÉRIUM

Nejnižší nabídková cena

ZAKÁZKY NA ODĚVY

V oděvním průmyslu se negativní důsledky globalizace projevují velmi silně. Oproti potravinám se u oděvů spotřebitelé nemohou spolehnout na jedno vodítko, které by zaručilo etičnost celého výrobního procesu. Výroba oděvů je složitý proces s mnoha fázemi. Při etickém nakupování oděvů je nutné sledovat dvě různá stadia produkce: získání suroviny (pěstování bavlny na poli) a zpracování (práce v textilních a oděvních továrnách).

U suroviny nás při odpovědné spotřebě zajímají především tyto požadavky:

- * nevyužívání GMO bavlny,
- * produkce šetrná k životnímu prostředí,
- * zákaz nucené práce a dětské práce,
- * kontrolované využívání pesticidů a dalších agrochemikálií,
- * dodržování úmluv Mezinárodní organizace práce (ILO).

V této fázi výroby oděvů se ještě můžeme opřít o důvěryhodné certifikace. Pro ověření naplnění uvedených požadavků na využití suroviny nám stačí vědět, že využitá bavlna nese certifikaci Bio nebo Fairtrade.

U zpracování jsou požadavky následující:

- * etický kodex odběratele je dodržován v dodavatelských továrnách a je nezávisle ověřován třetí stranou,
- * transparentní dodavatelský řetězec,
- * vyplácení spravedlivé mzdy,
- * možnost svobodně zakládat odbory a podílet se na jejich činnosti,
- * bezpečné pracovní podmínky (dodržování relevantních standardů),
- * zákaz nucené práce a dětské práce,
- * dodržování pracovní doby (přesčasy nepřesahují zákonem povolené limity),
- * platné pracovní smlouvy.

A právě zde nenajdeme jednoduché řešení. Neexistuje jedna certifikace, která by řešila i problémy spojené s produkcí, jako v případě kávy certifikace Fairtrade. Výroba textilu je mnohem složitější a zahrnuje spoustu výrobních fází, které se mnohdy odehrávají v jiných částech světa.

Nezávislé vícestranné iniciativy (MSI = Multi-stakeholder Initiative) jsou jednou z odpovědí na složité dodavatelské řetězce, do kterých zasahuje mnoho různých aktérů. Typicky na ně narazíme v průmyslových odvětvích, významné jsou ale třeba i pro ovocnářství. Představují alternativní přístup k právní regulaci. Jedná se v podstatě o určitou koregulaci, kde se kombinují zájmy více zainteresovaných stran – firem, vlád, mezivládních organizací, občanské společnosti, dělníků

a dělnic – ve společných iniciativách se systémem reportování, monitorování, s auditem a certifikací. Implementace etického kodexu by totiž v žádném případě neměla být založena na jednostranném kontrolování dodavatelů. Základem MSI je monitoring, transparentnost a možnost důvěrného hlášení a odvolacích procesů pro zaměstnance firem i spotřebitele.

Z těchto iniciativ v oděvním průmyslu působí na mezinárodní úrovni Fair Wear Foundation, Ethical Trading Initiative, Fair Labor Association, Social Accountability International a Worker Rights Consortium. I zde však najdeme rozdíly: například kodex Fair Labor Association požaduje na rozdíl od Fair Wear Foundation jen vyplácení minimální zákonné mzdy, nikoli mzdy pokrývající životní náklady. V zemích, v nichž probíhá výroba, však bývá oficiální minimální mzda nastavena velmi nízko. Taková mzda pak nestačí ani na pokrytí základních potřeb, což vede k obrovským přesčasům, kterými si dělníci vylepšují příliš nízký příjem.

Pro ověření požadavků kladených na zpracování oděvů se tedy můžeme opřít o členství odpovědného výrobce ve Fair Wear Foundation (www.fairwear.org/36/brands) nebo ve Světové fairtradové organizaci (www.wfto.com/find-supplier).

VZOROVÉ ZADÁNÍ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY NA DODÁVKU PROPAGAČNÍCH TRIČEK

PŘEDMĚT VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

Nákup propagačních bavlněných triček vyrobených společensky odpovědným způsobem

DEFINICE POŽADAVKŮ V TECHNICKÉ SPECIFIKACI

V souladu s úsilím Statutárního města Brna podporovat principy společenské odpovědnosti a trvale udržitelný rozvoj v zemích globálního Jihu, popsané v dokumentu Komise „*Důstojný život pro všechny: skoncovat s chudobou a umožnit světu udržitelnou budoucnost*“ požadujeme, aby pro tuto veřejnou zakázku byly všechny nabízené produkty vyrobeny z bavlny, produkované v souladu s těmito podmínkami:

- * nevyužívání geneticky modifikované bavlny,
- * produkce šetrná k životnímu prostředí,
- * zákaz nucené práce a dětské práce,
- * kontrolované využívání pesticidů a dalších agrochemikálií,
- * dodržování úmluv Mezinárodní organizace práce (ILO) uvedených v příloze X směrnice 2014/24/EU.

Současně požadujeme, aby oděvy z výše specifikované bavlny byly vyrobeny v souladu s těmito podmínkami:

- * etický kodex odběratele je dodržován v dodavatelských továrnách a je nezávisle ověřován třetí stranou,
- * transparentní dodavatelský řetězec,
- * vyplácení spravedlivé mzdy,
- * možnost svobodně zakládat odbory a podílení se na jejich činnosti,
- * bezpečné pracovní podmínky (dodržování relevantních standardů),
- * zákaz nucené práce a dětské práce,
- * dodržování pracovní doby (přesčasy nepřesahují zákonem povolené limity),
- * platné pracovní smlouvy.

ZPŮSOB OVĚŘENÍ

Dodavatel je povinen prokázat, že jsou všechny požadované technické podmínky splněny. Za vyhovující použitou surovinu se považují bavlněné výrobky, které ne-

sou na svém obalu ochrannou certifikační modrozelenou známkou Fairtrade nebo certifikační známkou dokládající bioprodukci (např. GOTS). Za vyhovující je v případě požadavků na výrobu oděvů považováno členství výrobce ve Fair Wear Foundation (např. Earth Positive Apparel, Stanley and Stella) nebo výrobky dovážené a distribuované členskou organizací World Fair Trade Organization (např. People Tree, Freeset). Dodavatel může prokázat shodu požadavků také jiným vhodným způsobem.

ZÁKLADNÍ HODNOTICÍ KRITÉRIUM

Nejnižší nabídková cena

O BROŽUŘE

Brožura Za etickou výrobu se věnuje společensky odpovědnému zadávání veřejných zakázek, ukazuje několik příkladů dobré praxe i první kroky v nakupování fairtradového občerstvení a etických oděvů.

ZA ETICKOU VÝROBU

Příklady dobré praxe z kampaňování
a společensky odpovědného veřejného nakupování

© NaZemi, 2016

Autor: Stanislav Komínek

Sazba a grafická úprava: Leoš Knotek

Tisk: Jiří Havránek

Foto: archiv NaZemi

Online verze

Vydalo NaZemi, Kounicova 42, Brno

Brno 2016, 1. vydání

ISBN 978-80-88150-03-9

Nevládní nezisková organizace NaZemi hájí důstojné pracovní podmínky ve světě. Prosazuje globální rozvojové vzdělávání, zasazuje se o odpovědnost firem v oblasti jejich dodavatelského řetězce a propaguje fair trade jako účinnou podporu chudých pěstitelů a řemeslníků ze zemí globálního Jihu. NaZemi působí v Brně, kde také provozuje sociální podnik, v němž prodává vlastní na míru šitou vyváženou směs fairtradové kávy Fair Café a čaje Fair Tea. obchod.nazemi.cz.

www.nazemi.cz

ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Tato brožura byla realizována za finanční podpory Evropské unie. Obsah dokumentu je zcela na odpovědnosti NaZemi a jako takový nemůže být považován za stanovisko Evropské unie. Projekt byl podpořen z prostředků Ministerstva zahraničních věcí ČR.